

ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Капуляк В. П.

ВСТУП

Для будь-якого суспільства очевидним є те, що діти – це майбутнє соціуму. Так, згадаємо, що відповідно до ч. 3 ст. 51 Конституції України «Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою»¹. Подальший прогресивний розвиток будь-якого демократичного, правового, соціального розвинутого суспільства пов'язаний з турботою про дітей, що обумовлює наявність особливої охорони дитинства та сім'ї. У сучасних умовах, коли світ стикається з низкою глобальних викликів, забезпечення дотримання прав і свобод дитини є особливо важливим. Сьогодні Україна як ніколи вживає найнеобхідніших заходів для забезпечення захисту дітей. Військова агресія проти України є грубим порушенням норм міжнародного права та прав дитини.

На сьогодні існує потреба в дослідженні особливостей діяльності підрозділів ювенальної превенції щодо захисту прав дитини на окупованих та деокупованих територіях. Державні органи змушені оперативно розробляти нові правила поведінки, які б відповідали викликам, що виникли та виникають в діяльності Національної поліції під час захисту прав дітей. Цей процес триває й наразі.

Важливою складовою пізнання діяльності підрозділів ювенальної превенції в умовах воєнного стану є вивчення міжнародних джерел, у яких висвітлюються питання захисту прав дітей в умовах воєнного стану, що і визначає проблему у розв'язанні відповідного завдання нашого дослідження. Оскільки аналіз правового забезпечення діяльності підрозділів ювенальної превенції впливає на ефективність та удосконалення практики його застосування.

1. Міжнародні стандарти діяльності підрозділів ювенальної превенції в умовах воєнного стану

Під час захисту прав дітей в умовах воєнного стану особливого значення набувають міжнародні нормативно-правові акти, які повинні

¹ Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

застосовувати у своїй діяльності усі суб'єкти захисту наймолодших українців. Серед яких виділяємо наступні:

Конвенція ООН про права дитини, 1989 р.²

❖ Держави-учасниці вживають всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб особи, які не досягли 15-річного віку, не брали безпосередньої участі у військових діях»; держави-учасниці утримуються від призову будь-якої особи, яка не досягла 15-річного віку, на службу до збройних сил; при вербуванні з числа осіб, які досягли 15-річного віку, але яким ще не виповнилося 18 років, держави-учасниці прагнуть віддавати перевагу особам більш старшого віку; під час збройних конфліктів, держави-учасниці зобов'язані вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними; держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для сприяння фізичному та психологічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка є жертвою будь-яких видів нехтування, експлуатації чи зловживань, катувань чи будь-яких жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження, покарання чи збройних конфліктів».

Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (ратифікований Україною у 2004 році)³

– Держави-учасниці вживають всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб військовослужбовці їхніх збройних сил, які не досягли 18-річного віку, не брали прямої участі у військових діях; Держави-учасниці, які допускають добровільний призов до їхніх національних збройних сил осіб, які не досягли 18-річного віку, надають гарантії, які як мінімум забезпечують, щоб: такий призов мав в дійсності добровільний характер; такий призов проводився з усвідомленої згоди батьків або законних опікунів цієї особи; такі особи були повною мірою поінформовані про обов'язки, пов'язані з несенням такої військової служби; такі особи подавали достовірні свідчення свого віку до їх прийняття на національну військову службу.

² Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Конвенцію ратифіковано Постановою ВР № 789-ХІІ від 27.02.91 Режим доступу: URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення 01.09.2024).

³ Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Протокол ратифіковано із заявою Законом № 1845-ІV від 23.06.2004, ВВР, 2004, № 38, ст.476. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text (дата звернення 01.09.2024).

Конвенція про захист цивільного населення під час війни (Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 р.)⁴;

❖ У конфліктах сторони повинні погоджуватися укладати локальні угоди про евакуацію хворих, поранених, людей похилого віку, дітей та матерів із зон оточення. Сторони конфлікту дозволяють безперешкодний пропуск пакунків з продуктами харчування, одягом та добавками для дітей до 15 років. Сторони конфлікту повинні працювати над забезпеченням догляду за дітьми віком до 15 років, які залишилися сиротами або розлучилися зі своїми родинами через війну. Сторони конфлікту підтримуватимуть нейтральні країни у прийнятті дітей під час конфлікту. У ситуаціях окупації держава зобов'язана вжити всіх необхідних заходів для спрощення процедур ідентифікації дітей та реєстрації їх сімейних відносин. Якщо місцеві заклади не в змозі забезпечити виховання та освіти дітей, окупаційна влада зобов'язана вжити всіх необхідних заходів для їх підтримки, особливо тих, які втратили чи були розлучені з батьками через війну. 42.25

Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977) від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів⁵;

– При розподілі поставок допомоги пріоритет надається таким особам, як діти, вагітні жінки, породіллі й годувальниці; діти користуються особливою повагою, і їм забезпечується захист від будь-якого роду непристойних посягань; сторони, що перебувають у конфлікті, забезпечують захист і допомогу, які їм потрібні з огляду на їх вік або з будь-якої іншої причини; у разі арешту, затримання чи інтернування з причин, пов'язаних зі збройним конфліктом, діти утримуються в приміщеннях, відокремлених від приміщень для дорослих; сторони, що перебувають у конфлікті, вживають усіх практично можливих заходів для того, щоб діти, які не досягли п'ятнадцятирічного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях.

Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення, 2007 р.⁶;

⁴ Конвенція про захист цивільного населення під час війн. Женева, 12 серпня 1949 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення 01.09.2024).

⁵ Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення 01.09.2024).

⁶ Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення, 2007 р. Конвенцію ратифіковано з заявами Законом № 4988-VI від 20.06.2012. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text (дата звернення 01.09.2024).

– Має на меті запобігання сексуальній експлуатації та сексуальному насильству стосовно дітей і боротьба із цими явищами; захист прав дітей, які стали жертвами сексуальної експлуатації та сексуального насильства; сприяння національному та міжнародному співробітництву в боротьбі із сексуальною експлуатацією та сексуальним насильством стосовно дітей. Для забезпечення ефективного виконання державами її положень установлює особливий механізм моніторингу.

Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, 1980 р.⁷ – створює процедуру для забезпечення повернення дітей, яких незаконно вивозять або утримують, до країни постійного місця проживання; держави-учасниці бажають надати дітям захист у міжнародному масштабі від шкідливих наслідків їхнього незаконного переміщення або утримування і створюють процедуру для забезпечення їхнього негайного повернення до держави їхнього постійного проживання, а також забезпечують захист прав доступу.

Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182⁸;

– Кожна держава-член, яка ратифікує цю Конвенцію, негайно вживає ефективних заходів щодо забезпечення в терміновому порядку заборони та ліквідації найгірших форм дитячої праці. В цілях цієї Конвенції термін "найгірші форми дитячої праці" включає: усі форми рабства або практику, подібну до рабства, як наприклад, продаж дітей та торгівля ними, а також примусова чи обов'язкова праця, включаючи примусове чи обов'язкове вербування дітей для використання їх у збройних конфліктах; використання, вербування або пропонування дитини для заняття проституцією, виробництва порнографічної продукції чи для порнографічних вистав; використання, вербування або пропонування дитини для незаконної діяльності, зокрема, для виробництва та продажу наркотиків, як це визначено у відповідних міжнародних договорах; роботу, яка за своїм характером чи умовами, в яких вона виконується, може завдати шкоди здоров'ю, безпеці чи моральності дітей.

⁷ Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, 2006 р. Конвенцію ратифіковано від 29.04.2011. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_188#Text (дата звернення 01.09.2024).

⁸ Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182. Конвенцію ратифіковано Законом N 2022-III від 05.10.2000. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_166#Text (дата звернення 01.09.2024).

*Римський статут Міжнародного кримінального суду, 1998 р.*⁹ – суд має юрисдикцію стосовно воєнних злочинів, зокрема у випадках, коли їх вчинено в рамках плану чи політики або в рамках широкомасштабного вчинення таких злочинів. Серед яких: набір або вербування дітей віком до п'ятнадцяти років до складу національних збройних сил або використання їх для активної участі в бойових діях; набір або вербування дітей віком до п'ятнадцяти років до складу збройних сил чи груп або використання їх для активної участі в бойових діях.

2. Напрямки діяльності ювенальної превенції в реаліях сьогодення

Національна поліція України з поміж інших органів державної влади відіграє провідну роль у системі захисту прав дітей. У структурі Національної поліції пріоритетне місце займають підрозділи ювенальної превенції діяльність яких спрямована на захист прав та свобод дитини. У тісній взаємодії з іншими суб'єктами захисту прав дітей, держави та суспільства діяльність поліції є більш ефективною для реалізації завдань у цьому напрямку. Лише завдяки спільним зусиллям можна створити безпечне та сприятливе середовище для щасливого життя маленьких українців.

В реаліях сьогодення, в умовах воєнного стану, роль та місце підрозділів ювенальної превенції, щодо захисту прав та свобод дитини в Україні набуває особливого значення. Особливо це стосується дітей, які проживають на окупованих та деокупованих територіях, оскільки діти на цих територіях найбільш вразливі та потребують посиленої уваги та підтримки з боку органів державної влади чия діяльність тісно пов'язана з захистом їх прав та свобод.

Одним із ключових інструментів реалізації цієї мети є діяльність підрозділів ювенальної превенції в системі органів публічного адміністрування. Їхня робота в умовах воєнного стану повинна ґрунтуватися на таких пріоритетних напрямках:

1. Забезпечення безпеки дітей:

- запобігання насильству та жорстокому поводженню з дітьми;
- захист дітей від експлуатації та торгівлі людьми;
- надання допомоги дітям, які стали жертвами воєнних злочинів.

2. Підтримка дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах:

- надання психологічної та соціальної допомоги дітям, які постраждали внаслідок війни;

⁹ Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 р. Римський статут ратифіковано 21.08.2024. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення 01.09.2024).

- розшук дітей, що зникли безвісти;
- допомога у працевлаштуванні та соціальній адаптації дітей, позбавлених батьківського піклування та дітей-сиріт.

3. Профілактика правопорушень серед дітей:

- проведення профілактичних заходів серед дітей та молоді;
- робота з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- запобігання втягуванню дітей у злочинну діяльність.

4. Співпраця з іншими органами державної влади, а також громадськими інституціями:

- координація зусиль з питань захисту прав дітей;
- обмін інформацією та досвідом роботи;
- залучення громадськості до вирішення проблем, пов'язаних з захистом прав дітей.¹⁰

Необхідно звернути увагу, що у період воєнного стану збільшилась кількість дітей, які опинились в складних життєвих обставинах; діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; діти, які постраждали внаслідок воєнних дій; діти, які стали свідками воєнних злочинів. У зв'язку з цим, відбувається зміна психоемоційного стану останніх, який проявляється у підвищеному рівні тривоги, стресу, прояви агресії, замкнутість, байдужість. Тому діяльність підрозділів ювенальної превенції повинна здійснюватися з урахуванням вищезазначених факторів тільки у тісній взаємодії з іншими органами державної влади та спеціалістами діяльність яких направлена на реабілітацію та відновлення психоемоційного стану дітей. Серед яких можемо зазначити наступних: служби у справах дітей (вирішення питань щодо захисту прав та інтересів дітей, які вилучені з сімей); соціальні служби (співпраця щодо дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах); психологи (допомога дітям, які потребують психоемоційного відновлення); органи місцевого самоврядування (допомога у забезпеченні прав дітей на місцевому рівні); волонтерські організацій (надання матеріальної підтримки у вирішенні дитячих проблем, застосування міжнародного досвіду у подоланні порушених прав дітей).

В умовах триваючого воєнного стану роль підрозділів ювенальної превенції стає ще більш критичною та вагомою. Російська збройна агресія призвела до грубого порушення прав та свобод мільйонів українських дітей. Сьогодні перед співробітниками ювенальної превенції стоїть надзвичайно складна місія:

¹⁰ Капуляк В.П. Дис. Правове та організаційне забезпечення запобігання правопорушенням, що вчиняються дітьми. Одеса. 2024. С. 203.

– врятувати дитинство: повернути втрачене щастя маленьким українцям, допомогти їм адаптуватися до нових реалій та створити безпечне середовище для їхнього розвитку;

– захистити дітей: щодня вивчати та впроваджувати нові методи та практики захисту неповнолітніх, які опинилися у скрутних життєвих обставинах¹¹ [с. 86-88].76.43

Відповідно до чинного законодавства, в умовах правового режиму воєнного стану працівники ювенальної превенції продовжують виконувати критично важливі завдання, серед яких:

– здійснення профілактичної діяльності серед дітей аби запобігти вчиненню дітьми кримінальних та адміністративних правопорушень. В межах цих заходів, ювенальна превенція виявляє причини та умови, які спонукають дітей вчиняти правопорушення та вживають відповідних заходів задля їх усунення, проводять індивідуальні та загальні профілактичні бесіди, працюють з дітьми-правопорушниками, дітьми, які перебувають на обліку, відвідують за місцем проживання дітей, які опинились в складних життєвих обставинах;

– ведення профілактичного обліку дітей. У період воєнного стану виникає низка проблем у реалізації цього завдання, це пов'язано з тим, що інформація щодо дітей, які перебували на обліку до початку війни втрачена, оскільки ці діти перебували на окупованій території; часті випадки коли діти не стають на облік після переїзду до нового місця проживання, не повідомляють підрозділи ювенальної превенції про переїзд, а прибувши до нового місця мешкання не оновлюють данні в відділу поліції та не контактують з ювенальною превенцією що робить неможливим проведення з ними профілактичної роботи;

– встановлення місцезнаходження дитини у разі повідомлення про її зникнення. Алгоритм розшуку зниклої дитини у період воєнного стану майже не змінився, однак можемо виділити деякі особливості та акцентувати на них увагу. Задля досягнення позитивного результату ювенальна превенція повинна співпрацювати та залучати до розшуку дітей більш ширше коло суб'єктів, серед яких провідне місце займають громадські об'єднання, волонтерські організації, органи місцевого самоврядування. Ефективна взаємна комунікація між цими суб'єктами прискорить розшук дітей. Ще одним важливим елементом процесу розшуку дітей є використання новітніх технологій та методів розшуку, оптимізація процесів збору та обробки інформації про зниклих дітей;

¹¹ Капуляк В.П. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України в системі органів публічного адміністрування в умовах воєнного стану. Юридичний бюлетень. 2023. Вип. 30. С. 86-91

– надання психологічної допомоги дітям, оскільки з початком збройної агресії збільшилась кількість дітей, які потребують такої допомоги це пов'язано з жахіттями та травмами, які вони перенесли у зв'язку з збройним нападом (втрата рідних, втрата житла, проживання в місцях постійних обстрілів, адаптація до нових умов життя, допомога впоратись зі стресом, панікою, страхом). Варто звернути увагу, що психологічна допомога повинна бути комплексною із залученням фахівців-практиків з дитячої психології та психіатрії, оскільки саме вони знають особливості дитячої психології, вікові особливості розвитку дітей, специфіку травм, отриманих внаслідок війни;

– запобігання дитячій бездоглядності. В умовах війни дитяча бездоглядність та безпритульність потребують особливої уваги, оскільки є діти які внаслідок втрати батьків залишилися на окупованій території абсолютно одні, діти, які самостійно прибули до іншої більш безпечної території та які потребують допомоги та захисту; надання психологічної підтримки дітям, які втратили батьків; співпраця з міжнародними організаціями, волонтерськими організаціями та громадськими об'єднаннями для запобігання депортації дітей до Росії та надання допомоги нужденним дітям;

– участь у проведенні евакуації дітей працівниками ювенальної превенції з небезпечних зон. Основні напрямки такої діяльності полягають у здійсненні евакуації дітей з території бойових дій, супровід дітей та їх родин безпечних місць, допомога у пошуках тимчасового житла, евакуація дітей з дитячих будинків сімейного типу, шкіл-інтернатів та санаторних закладів, захист дітей, які перебувають в окупації (щодо забезпечення їх евакуації): збір інформації про стан дітей на окупованих територіях.

Вважаємо за потрібне, звернути увагу на деяких проблемних аспектах, які виникають під час роботи підрозділів ювенальної превенції в умовах воєнного стану:

– працівники ювенальної превенції не мають достатній рівень досвіду щодо ефективного захисту прав дітей в умовах воєнного стану, що у свою чергу може призвести до несвоечасного та неналежного реагування на їхні потреби;

– відсутність навичок та досвіду у спілкуванні та співпраці з міжнародними організаціями такі як Ukraine Medical Relief Fund, Save the Children, UNICEF та Червоний Хрест, які мають значний досвід роботи з дітьми в умовах воєнних конфліктів та є допоміжними у формуванні та вдосконаленні систем захисту прав дітей в Україні;

– катастрофічно не вистачає кадрового складу в структурі ювенальної превенції (звільнення за власним бажання, виїзд за кордон у пошуках кращого життя, перехід до штурмових бригад тощо);

– відсутність чіткого моніторингу та звітності щодо ситуації з правами дітей під час війни. Це може допомогти оцінити ефективність роботи ювенальної превенції та міжнародних організацій, а також виявити проблеми, які потребують вирішення¹².

ВИСНОВКИ

Загрози з якими зустрічаються діти в умовах воєнного стану різноманітні: зросла кількість дітей, які втратили батьків; примусове вивезення країною-агресором дітей з тимчасово окупованих територій на територію рф; втрата обліку та контролю за дітьми, переміщеними (евакуйованими) за межі України без супроводу дорослих; на деокупованих та окупованих територіях значно погіршенні умови для навчання, медичного обслуговування, народження та виховання дітей; вербування дітей; примусова зміна громадянства; на території де тривали бойові дії, більша частина території замінована; відбулося руйнування інфраструктури соціальних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших послуг, передбачених для дітей. Провідна роль у захисті та відновленні прав наймолодших українців покладається на суб'єктів захисту прав дітей, а саме, на працівників ювенальної превенції, саме вони повинні активно та на належному рівні забезпечуючи права дітей у таких надскладних умовах. Значна частина роботи повинна бути спрямована на надання дітям та їх батькам чіткої інформації про їхні права, процедури захисту та ресурси, доступні для них.

Знання норм міжнародного законодавства та належне його застосування працівниками ювенальної превенції з метою захисту прав дітей є важливою складовою діяльності вищезазначеного підрозділу. Тому на сьогодні підрозділи ювенальної превенції повинні переформовувати свою повсякденну діяльність з урахуванням застосування практики міжнародних стандартів захисту прав дітей.

АНОТАЦІЯ

Забезпечення захисту прав дитини в умовах військової агресії, як передумова особливого контролю щодо дітей, має актуальне значення та практичні проблеми застосування. Актуальність теми не викликає сумнівів, оскільки діти це наше майбутнє, які потребують не лише любові, турботи і батьківської ласки, а й належного правового захисту їх прав. Саме від професіоналів, які здійснюють захист прав та найкращих інтересів дитини залежить рівень захищеності останніх.

¹² Капуляк В.П. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України в системі органів публічного адміністрування в умовах воєнного стану. Юридичний бюлетень. 2023. Вип. 30. С. 86-91

Під час воєнного стану правоохоронні органи нашої держави стикаються з новими викликами у своїй повсякденній діяльності, серед яких: встановлення місцезнаходження дитини у разі повідомлення про її зникнення; надання психологічної допомоги дітям постраждалим від збройної агресії; запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності; участь у проведенні евакуації дітей працівниками ювенальної превенції з небезпечних зон тощо.

Під час захисту прав дітей в умовах воєнного стану важливо знати не лише норми національного законодавства, а й міжнародні документи з захисту прав дитини, оскільки вони являються основними інструментами правового регулювання у сфері захисту прав дитини.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Конвенцію ратифіковано Постановою ВР № 789-XII від 27.02.91. Режим доступу: URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення 01.09.2024).

3. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Протокол ратифіковано із заявою Законом N 1845-IV від 23.06.2004, ВВР, 2004, N 38, ст.476. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text (дата звернення 01.09.2024).

4. Конвенція про захист цивільного населення під час війн. Женева, 12 серпня 1949 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення 01.09.2024).

5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення 01.09.2024).

6. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення, 2007 р. Конвенцію ратифіковано з заявами Законом № 4988-VI від 20.06.2012. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text (дата звернення 01.09.2024).

7. Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, 2006 р. Конвенцію ратифіковано від 29.04.2011. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_188#Text (дата звернення 01.09.2024).

8. Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182. Конвенцію ратифіковано Законом N 2022-III від 05.10.2000. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_166#Text (дата звернення 01.09.2024).

9. Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 р. Римський статут ратифіковано 21.08.2024. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення 01.09.2024).

10. Капуляк В.П. Дис. Правове та організаційне забезпечення запобіганню правопорушенням, що вчиняються дітьми. Одеса. 2024. С. 203.

11. Капуляк В.П. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України в системі органів публічного адміністрування в умовах воєнного стану. *Юридичний бюлетень*. 2023. Вип. 30. С. 86-91

Інформація про автора:
Капуляк Віталій Петрович,

доктор філософії,
викладач кафедри адміністративної діяльності поліції
Одеського державного університету внутрішніх справ
вул. Успенська, 1, м. Одеса, 65000, Україна